

Цифрова економіка та її роль у забезпеченні сталого економічного зростання: інституціоналізація цифрових інновацій

Храпкіна Валентина Валентинівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
29.03.2024	Економіка	338.22:004.738.5: 330.341.1

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11163413>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Цифрова економіка стала однією з основних рушійних сил, що змінюють глобальні економічні процеси.

З розповсюдженням цифрових технологій надзвичайно важливим є розуміння їхнього впливу на економічну стійкість. Цифрова економіка пропонує безліч можливостей для інновацій, підвищення продуктивності та економічного зростання.

Мета статті – з'ясувати, як інституціоналізація цифрових інновацій сприяє сталому економічному зростанню. У ній розглядаються механізми, за допомогою яких інституції адаптуються до цифрових технологій та сприяють їх інтеграції в економічні системи.

У процесі дослідження було використано наступні методи: аналізу; абстрагування; порівняння; індукції та дедукції.

Завдяки ґрунтовному аналізу існуючої інформації та емпіричних досліджень у цій статті визначено декілька ключових моментів. По-перше, підкреслюється важливість сприятливого інституційного середовища для сприяння впровадженню цифрових інновацій. По-друге, наголошується на ролі цифрової інфраструктури у забезпеченні доступу до цифрових технологій. По-третє, досліджується значення регуляторної політики в управлінні цифровими ринками та забезпеченні чесної конкуренції. І останнє – розглядається вплив цифровізації на структуру зайнятості та розподіл доходів.

Інституціоналізація цифрових інновацій має важливе значення для сталого економічного зростання. Ефективні інституційні механізми можуть пом'якшити ризики, пов'язані з цифровою трансформацією, одночасно використовуючи її потенційні переваги. Однак для повної реалізації потенціалу цифрової економіки необхідно вирішити такі проблеми, як регуляторні недоліки та цифрові розриви.

Майбутні дослідження мають детальніше розглянути конкретні аспекти інституціоналізації, такі як вплив регуляторних режимів на цифрове підприємництво, роль державно-приватних партнерств у розвитку цифрової інфраструктури, а також вплив штучного інтелекту та автоматизації на ринки праці. До того ж, порівняльні дослідження в різних країнах і регіонах можуть надати важливу інформацію про різноманітні підходи до інституціоналізації цифрових інновацій. Такі дослідження

¹ доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу та управління, Національний університет «Києво-Могилянська академія», м. Київ, вул. Г. Сковороди, 2, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3431-4369>

мають вирішальне значення для обґрунтування політичних заходів та стратегічних ініціатив, спрямованих на сприяння сталому економічному зростанню в цифрову епоху.

Ключові слова: інноваційні технології; інституціоналізація; цифрова економіка; цифрові технології; цифровізація.

Digital economy and its role in ensuring sustainable economic growth: institutionalization of digital innovations

Annotation. The digital economy has become one of the primary driving forces reshaping global economic processes. With the proliferation of digital technologies, understanding their impact on economic resilience is exceptionally important. The digital economy offers numerous opportunities for innovation, productivity enhancement, and economic growth.

The aim of the article is to investigate how the institutionalization of digital innovations contributes to sustainable economic growth. It examines the mechanisms through which institutions adapt to digital technologies and facilitate their integration into economic systems.

The following methods were used in the research: analysis, abstraction, comparison, induction, and deduction.

Through thorough analysis of existing information and empirical research, this article identifies several key points. Firstly, it emphasizes the importance of a favorable institutional environment to promote the adoption of digital innovations. Secondly, it highlights the role of digital infrastructure in ensuring access to digital technologies. Thirdly, it explores the significance of regulatory policies in managing digital markets and ensuring fair competition. Lastly, it examines the impact of digitization on employment structure and income distribution.

The institutionalization of digital innovations is crucial for sustainable economic growth. Effective institutional mechanisms can mitigate risks associated with digital transformation while leveraging its potential benefits. However, addressing issues such as regulatory shortcomings and digital divides is necessary for fully realizing the potential of the digital economy.

Future research should delve deeper into specific aspects of institutionalization, such as the impact of regulatory regimes on digital entrepreneurship, the role of public-private partnerships in developing digital infrastructure, and the influence of artificial intelligence and automation on labor markets. Additionally, comparative studies across different countries and regions can provide valuable insights into diverse approaches to institutionalizing digital innovations. Such research is crucial for informing policy measures and strategic initiatives aimed at fostering sustainable economic growth in the digital era.

Keywords: digital economy; digital technologies; digitization; innovative technologies; institutionalization.

Вступ

Дослідження ролі цифрової економіки у забезпеченні сталого економічного зростання шляхом інституціоналізації цифрових інновацій є надзвичайно актуальним у сучасному глобальному світі. Зважаючи на те, що світ дедалі більше стає взаємопов'язаним і технологічно керованим, розуміння того, як цифровий розвиток може сприяти довгостроковій економічній стійкості, має вирішальне значення.

Аналізуючи зв'язок між цифровою економікою та сталим розвитком, у дослідженні пропонується розуміння того, як держави та організації можуть використовувати технології для підвищення продуктивності, ефективності та конкурентоспроможності, зводячи при цьому до мінімуму вплив на довкілля. В епоху, що характеризується швидкими технологічними змінами та еволюцією економічних парадигм, такі

дослідження є важливим інструментом для політиків, бізнесу та інших зацікавлених сторін, які прагнуть розібратися в складних питаннях цифрової епохи.

До того ж, отримані результати дослідження також мають практичне значення для розробки політики, стратегій та ініціатив, спрямованих на розвиток інноваційних систем, що сприятимуть сталому економічному зростанню. Визначаючи інституційні фактори, що сприяють та перешкоджають впровадженню цифрових технологій, у дослідженні пропонуються практичні рекомендації щодо створення сприятливого середовища для цифрових інновацій та підприємництва.

В цілому, актуальність цього дослідження полягає в його потенціалі для інформування процесів прийняття рішень та формування траєкторії економічного розвитку у цифровізованому світі. Завдяки розумінню інституціоналізації цифрових інновацій у контексті сталого економічного зростання, політичні дії та практики можуть окреслити шлях до більш стійкого, інклюзивного та екологічно сталого майбутнього.

Взаємозв'язок між цифровою економікою та сталим економічним зростанням став однією з найважливіших сфер дослідження в сучасному економічному науковому дискурсі. Зважаючи на те, що технологічний прогрес продовжує змінювати економіку та розвиток суспільства в усьому світі, науковці та представники влади звертають увагу на розуміння ролі цифрових інновацій у забезпеченні сталого розвитку.

Чимало наукових праць наголошують на трансформаційному потенціалі цифрових технологій у стимулюванні економічного зростання та розвитку [1; 2]. Такі вчені як А. Олешко [3] та К. Краус [4] стверджують, що цифрова економіка, яка характеризується поширенням цифрових технологій та їх інтеграцією в різні сектори, має потенціал для підвищення продуктивності, сприяння інноваціям і створення нових шляхів для формування прибутку. Дослідження Ю. Уманців [5] та І. Олійник [6] висвітлюють роль цифрових платформ, таких як електронна комерція, платформи спільної економіки та цифрові ринки, у забезпеченні децентралізованої взаємодії та сприянні ефективному розподілу ресурсів, що сприяє економічній стійкості.

Втім, незважаючи на позитивне бачення потенціалу цифрової економіки, існує низка невирішених питань та викликів, що потребують подальшого дослідження. Одна з ключових проблем стосується цифрового розриву та його наслідків для інклюзивного економічного зростання. Дослідження Н. Кравчук та О. Римар [7] наголошують на нерівномірному розподілі цифрової інфраструктури та доступу до неї, що поглиблює існуючі соціально-економічні диспропорції та перешкоджає повній реалізації переваг цифрової економіки. Більше того, такі вчені як І. Островський [8] та О. Панькова [9], виступають проти монополістичних тенденцій та концентрації влади серед цифрових гігантів, що може стримувати конкуренцію, інновації та, зрештою, стійке економічне зростання.

Ще одне важливе питання стосується нормативно-правової та інституційної бази, що регулює цифрові інновації. Незважаючи на те, що цифрові технології пропонують величезні можливості для змін і трансформації, відсутність чіткої нормативно-правової бази створює проблеми у вирішенні таких питань, як конфіденційність даних, кібербезпека та права інтелектуальної власності. Дослідження Н. Єфремова та Л. Ломовських вказує на необхідність адаптивних та гнучких регуляторних підходів, які б збалансовували інновації з підзвітністю та забезпечували етичне використання цифрових технологій для сприяння сталому економічному розвитку [10].

Водночас у науковій літературі все більше уваги приділяється наслідкам цифрового споживання та його впливу на довкілля для сталого розвитку. Дослідження В. Затишняк свідчить про зростаючий вуглецевий слід цифрових технологій, зокрема дата-центрів, електронних пристроїв та електронних відходів, що викликає

занепокоєння щодо їхньої довгострокової екологічної стійкості. Докладаються зусилля для пом'якшення цього впливу за допомогою ініціатив у сфері зелених технологій та моделей циркулярної економіки, але вони потребують подальших досліджень і втручання на рівні політики для ефективного поєднання економічного зростання зі збереженням довкілля [11].

Дедалі більше літератури наголошує на важливості врахування соціокультурного впливу цифрових трансформацій на економічну стійкість. Такі вчені як К. Краус, Н. Краус та О. Манжура, стверджують, що хоча цифрові технології мають потенціал для демократизації інформації та розширення прав і можливостей вразливих верств населення, вони також викликають занепокоєння щодо приватності, нагляду та руйнування традиційних трудових структур. Розуміння соціальних аспектів цифрових інновацій має важливе значення для розробки інклюзивної політики та заходів, які сприятимуть справедливому економічному розвитку та соціальній згуртованості в цифрову епоху [12].

Крім зазначеного, роль цифрового підприємництва та інноваційних екосистем у забезпеченні сталого економічного зростання набула особливого значення в нещодавніх дослідженнях. Дослідження І. Островського наголошує на важливості сприятливого інституційного середовища, доступу до фінансування та мереж співпраці для розвитку цифрового підприємництва та сприяння поширенню цифрових інновацій. Втім, залишаються прогалини в розумінні конкретних механізмів, за допомогою яких цифрове підприємництво сприяє сталому економічному зростанню, що вимагає подальших емпіричних досліджень і теоретичних розробок у цій сфері [13].

Мета статті – з'ясувати, як інституціоналізація цифрових інновацій сприяє сталому економічному зростанню. У ній розглядаються механізми, за допомогою яких інституції адаптуються до цифрових технологій та сприяють їх інтеграції в економічні системи.

Задля досягнення мети, було поставлено та вирішено наступні завдання: дослідити процес інституціоналізації цифрових інновацій в економічних системах; визначити механізми, за допомогою яких відбувається адаптація установ до цифрових технологій; проаналізувати взаємозв'язок між інституціоналізацією цифрових інновацій та сталим економічним зростанням.

Матеріали та методи. Інформаційною основою досліджень стали останні напрацювання провідних науковців, які досліджували окремі аспекти процесу цифровізації та розглядали ключові моменти ролі означеного процесу в забезпеченні сталого економічного зростання.

У процесі дослідження було використано наступні методи: аналізу; абстрагування; порівняння; індукції та дедукції.

Метод абстрагування був використаний для виокремлення основних понять і принципів, пов'язаних з цифровою економікою та сталим економічним зростанням. Метод дозволив виявити спільні закономірності, тенденції та характеристики різних цифрових інновацій та їхній вплив на економічну стійкість.

Метод порівняння використовувався для аналізу та протиставлення різних підходів, стратегій або моделей у сфері цифрової економіки. Цей метод дозволив оцінити ефективність різних цифрових інновацій у сприянні сталому економічному зростанню.

Індукцію використовували для виведення загальних принципів або висновків на основі конкретних результатів спостережень та емпіричних даних, пов'язаних з цифровою економікою та сталим економічним зростанням.

Дедукцію використовували для того, щоб використати існуючий теоретичний базис та концептуальні засади до конкретних реалій у середовищі цифрової економіки.

Результати

Цифрова економіка, яку часто називають однією з рушійних сил економічного зростання та інновацій у XXI столітті, за останні кілька десятиліть зазнала значної еволюції. Для того, щоб краще зрозуміти її розвиток та основні тенденції, варто подивитися на всю історію цієї технологічної революції.

Поява цифрової економіки бере свій початок з перших днів розвитку обчислювальної техніки, коли перші комп'ютери були призначені для виконання складних обчислень і обробки даних у великих обсягах. Однак справжнього розвитку ця революція набула з появою Інтернету в 1990-х роках. Інтернет розширив світ можливостей, об'єднавши між собою мільйони людей по всьому світу і забезпечивши миттєвий обмін інформацією, знаннями та ресурсами.

За останні два десятиліття цифрова економіка зростала в рази, чому сприяла низка важливих технологічних інновацій. Поява Web 2.0 перетворила Інтернет на інтерактивну платформу, де користувачі можуть не лише споживати контент, але й створювати його та ділитися ним. Соціальні мережі, платформи для обміну відео та блоги набули масового поширення, відкриваючи нові шляхи для спілкування, торгівлі та творчого самовираження.

Зростання електронної комерції також стало ключовим елементом розвитку цифрової економіки. Компанії дуже швидко почали користуватися можливостями, які пропонують онлайн-продажі, дозволяючи споживачам купувати товари та послуги з легкістю та зручністю. Такі гіганти електронної комерції, як Amazon, Alibaba та eBay, стали основними гравцями на глобальному економічному ринку, змінивши моделі споживання та дистрибуції [14].

Водночас розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) спричинив появу нових секторів економіки, таких як хмарні обчислення, штучний інтелект, віртуальна реальність і блокчейн. Ці технології зробили революцію в діяльності підприємств, надавши їм більш ефективні інструменти для управління своїми операціями, аналізу даних і взаємодії з клієнтами.

Цифрова економіка також має значний вплив на ринок праці та моделі зайнятості. Зростання самозайнятості та онлайн-платформ для фрілансу дозволило багатьом людям працювати гнучко і використовувати свої професійні навички. Проте це також підняло питання про гарантії зайнятості, права працівників та соціальний захист у цифровій економіці.

Цифрова економіка також має значний вплив на державну політику та регулювання. Перед урядами в усьому світі постає завдання збалансувати просування інновацій із захистом споживачів, приватності та безпеки. Такі питання, як мережевий нейтралітет, оподаткування цифрових компаній та управління даними, стали предметом дискусій у всьому світі.

Цифрові інновації здійснили революційну зміну в ефективності виробництва та відіграли вирішальну роль у конкурентоспроможності світової економіки. Ці докорінні зміни спостерігаються майже в кожній галузі промисловості і суттєво змінили спосіб, у який компанії працюють, виробляють продукцію та взаємодіють зі своїми клієнтами (табл. 1).

Таблиця 1

Роль цифрових технологій у забезпеченні сталого економічного розвитку

Показник	Опис ролі цифрових технологій у сталому економічному розвитку
Електронна комерція	Створення можливостей для більшої кількості підприємств та підприємців для доступу до ринків збуту, зменшення

	бюрократії та витрат на торгівлю, підвищення конкурентоспроможності.
Цифрові інфраструктури	Забезпечення швидкого і доступного Інтернет-з'єднання для всіх регіонів та секторів економіки; розвиток цифрової інфраструктури сприяє підвищенню продуктивності та ефективності різних секторів.
Ефективне управління	Використання цифрових платформ та інструментів для управління бізнес-процесами, аналізу даних, прийняття рішень, що допомагає зменшити витрати та підвищити ефективність управління.
Цифрові інновації	Стимулювання інновацій через розробку та впровадження нових цифрових технологій, що сприяє підвищенню продуктивності та виходу на нові ринки.
Економічна відкритість	Створення сприятливого середовища для вільного обміну інформацією, ідеями та технологіями між країнами, що сприяє зростанню економічної активності та міжнародному співробітництву.

Джерело: власна розробка автора.

Одним з основних способів, за допомогою якого цифрові інновації підвищили ефективність виробництва, є автоматизація. Досягнення в технологіях автоматизації, таких як промислові роботи, автоматизовані системи управління та штучний інтелект, дозволили компаніям оптимізувати виробничі процеси, підвищити продуктивність і знизити витрати на робочу силу. Відтепер повторювані, трудомісткі завдання виконуються з більшою точністю та ефективністю, що дає змогу працівникам зосередитися на більш складних завданнях з більшою доданою вартістю [3].

Водночас цифрові технології сприяли впровадженню більш гнучких та адаптивних виробничих систем. Програмне забезпечення для управління виробництвом (ERP) та системи планування ресурсів дозволяють компаніям краще координувати свої операції, ефективніше управляти запасами та швидше реагувати на коливання попиту. Ця гнучкість дозволила компаніям швидше адаптуватися до ринкових змін і пропонувати продукти та послуги, які більше відповідають потребам клієнтів.

Цифрові інновації також відкрили нові можливості для дизайну та створення прототипів. Інструменти комп'ютерного моделювання та симуляції дозволяють інженерам та дизайнерам швидко тестувати нові ідеї, створювати прототипи та оптимізувати продукти перед виходом на ринок. Це значно скоротило час розробки продуктів і дозволило компаніям швидше впроваджувати інновації, щоб залишатися конкурентоспроможними в умовах, що постійно змінюють одна одну.

Цифрові технології також сприяли співпраці та налагодженню зв'язків у глобальних ланцюгах поставок. Платформи електронної комерції, професійні соціальні мережі та інструменти онлайн-комунікації дали змогу компаніям обмінюватися інформацією в режимі реального часу з постачальниками, партнерами та клієнтами по всьому світу. Це сприяло підвищенню прозорості та відкритості всього ланцюга поставок, зменшенню затримок, помилок та неефективності [6].

Зрештою, цифрові інновації відкрили для бізнесу нові ринки та можливості для зростання. Тепер компанії можуть продавати свої товари та послуги по всьому світу через платформи електронної комерції та онлайн-майданчики. Великі дані та прогнозна аналітика дозволяють компаніям краще розуміти ринкові тенденції, прогнозувати попит та приймати більш обґрунтовані рішення щодо інвестування в нові продукти та сегменти ринку.

Компанії, які повністю використовують можливості цифрових інновацій, можуть отримати значні конкурентні переваги. Впроваджуючи такі технології, як штучний інтелект, Інтернет речей (IoT) та блокчейн, компанії можуть створювати більш ефективні виробничі процеси, підвищувати якість своїх продуктів та послуг, а також пропонувати більш персоналізований та привабливий клієнтський досвід.

Інтернет речей, наприклад, дозволяє компаніям дистанційно контролювати і керувати обладнанням і машинами, оптимізувати виробничі процеси і запобігати поломкам до того, як вони відбудуться. Це не лише економить час і гроші за рахунок скорочення простоїв, але й підвищує якість і надійність продукції [15].

Так само штучний інтелект і машинне навчання стали важливими інструментами для оптимізації виробничих процесів, прогнозування ринкового попиту і навіть створення абсолютно нових продуктів шляхом аналізу величезних масивів даних. Ці технології дозволяють компаніям приймати швидші та точніші рішення, що ґрунтуються на об'єктивних даних, а не на власних припущеннях.

Блокчейн, у свою чергу, пропонує можливості для більшої простежуваності та прозорості в ланцюгах поставок, що особливо важливо в галузях, де походження та якість продукції мають вирішальне значення, наприклад, у харчовій та фармацевтичній промисловості. Записуючи та захищаючи інформацію на кожному етапі ланцюга поставок, блокчейн дозволяє бізнесу та споживачам відстежувати продукцію, перевіряти її автентичність та гарантувати її якість.

Компанії, які використовують підхід, заснований на даних, можуть повною мірою використовувати потенціал великих масивів даних для розуміння споживчих уподобань, прогнозування ринкових тенденцій і відповідної персоналізації своїх пропозицій. Аналізуючи дані в режимі реального часу, компанії можуть адаптувати своє виробництво та пропозицію в оперативний режим, щоб швидко реагувати на коливання попиту та зміни на ринку.

Втім, важливо також розуміти, що впровадження нових цифрових технологій може бути пов'язане з певними проблемами, зокрема, з точки зору вартості, складності та безпеки. Компанії мають інвестувати в навчання персоналу, впроваджувати надійні заходи безпеки для захисту конфіденційних даних і гарантувати, що їхні системи відповідають чинним нормам.

Цифрові технології відіграють вирішальну роль у підвищенні продуктивності праці та оптимізації ресурсів у багатьох галузях та секторах економіки. Від перших днів розвитку обчислювальної техніки до сьогодишньої епохи штучного інтелекту та Інтернету речей ці технології змінили спосіб функціонування бізнесу, створення цінності та взаємодії з навколишнім середовищем [8].

Одним з найбільш очевидних способів як цифрові технології підвищили продуктивність праці, є автоматизація повторюваних і трудомістких завдань. Машини і програмне забезпечення тепер можуть виконувати безліч завдань з набагато більшою точністю і швидкістю ніж люди, що дозволяє їм зосередитися на більш складних видах діяльності з більшою доданою вартістю. Незалежно від сфери виробництва, фінансових послуг, охорони здоров'я чи роздрібної торгівлі, автоматизація може збільшити виробництво, зменшивши при цьому витрати і людські помилки.

Цифрові технології також дали змогу створити більш ефективні та прозорі системи управління ресурсами. Тепер компанії можуть відстежувати та аналізувати безліч даних, пов'язаних з їхньою діяльністю, активами та персоналом, у режимі реального часу. Ці дані потім використовуються для виявлення неефективності, оптимізації процесів і прийняття обґрунтованих рішень, що базуються на фактах. Наприклад, логістичні компанії можуть використовувати системи відстеження в режимі реального часу для оптимізації маршрутів доставки і скорочення часу очікування, а лікарні – програмне

забезпечення для ведення медичної документації, щоб поліпшити координацію лікування і зменшити кількість лікарських помилок [7].

Цифрові технології також відкрили нові можливості для співпраці та комунікації. Інструменти онлайн співпраці, такі як платформи для обміну миттєвими повідомленнями та відеоконференцій, дозволяють працівникам залишатися на зв'язку та ефективно співпрацювати, навіть якщо вони територіально розподілені. Це полегшує командну роботу і вирішення проблем, водночас скорочуючи час і витрати, пов'язані з поїздками і особистими зустрічами.

Більше того, цифрові технології зробили революцію в управлінні людськими ресурсами компаній. Системи управління персоналом та ефективністю дозволяють компаніям більш об'єктивно та прозоро відстежувати та оцінювати роботу своїх співробітників. Це дає можливість виявити приховані навички та таланти, забезпечити цілеспрямоване навчання та максимально розкрити потенціал кожного члена команди.

Зрештою, цифрові технології відкрили нові можливості для сталого управління ресурсами. Тепер компанії можуть контролювати та оптимізувати споживання енергії, води та інших ресурсів за допомогою підключених датчиків та інтелектуальних систем управління. Це не лише зменшує витрати та відходи, але й мінімізує вплив бізнес-діяльності на навколишнє середовище.

Цифрова трансформація стала непорушним імперативом у сучасному економічному та соціальному просторі. Підкріплена швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, ця трансформація докорінно змінює способи ведення бізнесу, взаємодії людей та функціонування урядів. В умовах цифрової революції роль урядів і регуляторів є вирішальною у створенні середовища, сприятливого для інновацій, економічного зростання та захисту прав громадян [5].

Одним з основних напрямків діяльності уряду щодо сприяння цифровій трансформації є розробка та реалізація державної політики. Ця політика спрямована на заохочення впровадження цифрових технологій, розвиток зв'язку та стимулювання інвестицій у цифрову інфраструктуру. Наприклад, такі ініціативи, як розгортання широкосмгових мереж і створення технологічних інноваційних зон, можуть стимулюватися державними програмами, спрямованими на зниження регуляторних і фінансових бар'єрів.

До того ж, уряди країн відіграють важливу роль у просуванні цифрової конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях. Сюди входить створення нормативно-правової бази, яка заохочує справедливу конкуренцію та інновації, забезпечуючи при цьому захист прав споживачів та конфіденційність даних. Регуляторні органи також відіграють важливу роль у моніторингу та забезпеченні дотримання антимонопольного законодавства, щоб не допустити домінування на ринку невеликої кількості технологічних компаній.

Ще одним важливим аспектом ролі урядів у цифровій трансформації є сприяння цифровій інклюзії. Зважаючи на те, що все більше послуг і видів діяльності переходять у цифрову площину, важливо забезпечити всім громадянам доступ до інструментів і вмінь, необхідних їм для повноцінної участі в цифровому суспільстві. Це означає інвестування в ІТ-освіту, доступ до Інтернету та надання послуг електронного урядування, доступних для всіх, включно з людьми з інвалідністю та вразливими верствами населення [16].

До всього іншого, уряди країн відіграють вирішальну роль у захисті прав громадян у цифровому середовищі. Це включає захист приватності та персональних даних, боротьбу з кіберзлочинністю та забезпечення свободи вираження поглядів в Інтернеті. Регуляторні органи можуть тісно співпрацювати з бізнесом та організаціями громадянського суспільства для розробки стандартів і передових практик безпеки та

конфіденційності даних, гарантуючи при цьому, що фундаментальні права громадян не будуть порушуватися.

Уряди також відіграють важливу роль у просуванні інновацій та підприємництва в цифровій сфері. Це може бути зроблено за допомогою субсидій, податкових пільг та інших фінансових стимулів для підтримки досліджень і розробок у сфері новітніх технологій. Окрім того, уряди можуть формувати гнучке регуляторне середовище, яке дозволить розвиватися стартапам і малому бізнесу, водночас забезпечуючи, щоб великі компанії діяли за правилами з точки зору конкуренції та соціальної відповідальності.

Зазначимо, що у середовищі цифрових інновацій створення сприятливих умов для їхнього розвитку є надзвичайно важливим у сучасному світі. Це складне завдання передбачає поєднання правових, фінансових та організаційних аспектів для підтримки та заохочення появи нових ідей, технологій та бізнесів [2].

З правової точки зору, для стимулювання цифрових інновацій необхідна чітка та відповідна нормативно-правова база, яка б забезпечувала захист прав споживачів, безпеку даних та конфіденційність. Державні та регуляторні органи повинні співпрацювати з бізнесом і галузевими експертами для розробки законів і нормативних актів, які сприятимуть інноваціям, мінімізуючи при цьому ризики для суспільства. Це можуть бути закони про захист даних, правила кібербезпеки та заходи для заохочення чесної конкуренції на ринку.

З фінансової точки зору, наявність достатнього фінансування є ключовим фактором розвитку цифрових інновацій. Державні органи, приватні інвестори та фінансові установи можуть брати участь у фінансуванні стартапів та інноваційних проєктів через гранти, позики, венчурні інвестиції або інші механізми фінансування. Дуже важливо, щоб ці фінансові ресурси були доступними для широкого кола підприємців, у тому числі з недостатньо представлених або соціально незахищених верств населення, щоб забезпечити різноманітність ідей і поглядів у сфері цифрових інновацій.

З організаційної точки зору, створення активних екосистем для співпраці має фундаментальне значення для сприяння цифровим інноваціям. Це може стосуватися створення технологічних кластерів, бізнес-інкубаторів та коворкінгів, де підприємці, дослідники та інвестори можуть зустрічатися, обмінюватися ідеями та співпрацювати над проєктами. Уряди та галузеві організації можуть відігравати координуючу роль у розвитку цих екосистем, сприяючи державно-приватному партнерству та надаючи ресурси й логістичну підтримку місцевим ініціативам [17].

Важливим аспектом створення сприятливого середовища для розвитку цифрових інновацій є популяризація культури інновацій. Це вимагає зміни менталітету як у компаніях, так і в суспільстві в цілому, шляхом заохочення ризику, креативності та співпраці. Держава може підтримати цей процес, створюючи програми підвищення поінформованості, навчання та наставництва для підприємців та інноваторів, а також визнаючи та винагороджуючи особливі досягнення в галузі інновацій.

У сучасному світі, де цифрові технології все більше формують наше повсякденне життя, інституціоналізація цифрових інновацій стала головним пріоритетом для урядів, бізнесу та університетів. Враховуючи цю ситуацію, необхідно щоб ці основні сторони тісно співпрацювали та вживали узгоджених заходів для створення середовища, сприятливого для безперервних цифрових інновацій (табл. 2).

Передусім, урядам належить вирішальна роль в інституціоналізації цифрових інновацій. Вони мають застосовувати проактивний підхід до регулювання та державної політики для підтримки цифрових інновацій.

Таблиця 2

Інституціоналізація цифрових інновацій в Україні

Положення	Його опис
Законодавча база	Розвиток та прийняття законів, які регулюють цифрові інновації та їх впровадження.
Фінансова підтримка	Наявність фінансових механізмів, грантів, стипендій та інших інструментів для фінансування цифрових проєктів.
ІТ інфраструктура	Створення та розвиток інформаційно-технологічних центрів, мереж, хабів та інших інфраструктурних об'єктів.
Громадська участь	Залучення громадських організацій, громадянського суспільства та експертної громадськості до розробки та оцінки цифрових ініціатив.
Освітні програми	Впровадження освітніх програм з цифрових технологій у школах, університетах та інших навчальних закладах.
Нормативна база	Розробка стандартів, протоколів та нормативних документів для забезпечення безпеки та ефективності цифрових інновацій.
Міжнародне співробітництво	Взаємодія з міжнародними організаціями та партнерами для обміну досвідом та підтримки у розвитку цифрових технологій.

Джерело: власна розробка автора.

Це передбачає створення гнучкої нормативно-правової бази, яка заохочує експерименти та впровадження нових технологій, гарантуючи при цьому захист даних, конфіденційність та безпеку в Інтернеті. Також уряди можуть інвестувати в цифрову інфраструктуру, таку як широкосмугові мережі та центри обробки даних, щоб підтримати розвиток і поширення цифрових технологій по всій країні. На додаток до цього, держави можуть відігравати допоміжну роль, заохочуючи співпрацю між державним і приватним секторами, підтримуючи стартапи та інноваційні малі підприємства, а також сприяючи навчанню та розвитку цифрових навичок серед населення [4].

Що стосується бізнесу, то інституціоналізація цифрових інновацій вимагає зміни мислення та корпоративної культури, орієнтованої на безперервні інновації. Компаніям необхідно інвестувати в дослідження та розробку цифрових технологій, а також у навчання та розвиток навичок своїх працівників. Вони також повинні сприяти створенню відкритого робочого середовища, яке заохочує творчість, прийняття ризиків та експерименти. Також компанії повинні встановлювати стратегічні партнерські відносини з іншими компаніями, університетами та дослідницькими організаціями, щоб стимулювати інновації та прискорити розвиток нових цифрових технологій. Зрештою, компаніям необхідно бути в тренді цифрових потреб і занепокоєнь споживачів, гарантуючи, що їхні продукти та послуги відповідають ринковим вимогам і пропонують користувачам додаткову цінність [17].

Університети відіграють ключову роль в інституціоналізації цифрових інновацій як рушійної сили досліджень і вищої освіти. Університети мають заохочувати міждисциплінарні дослідження в цифровій сфері, сприяючи співпраці між кафедрами комп'ютерних наук, інженерії, соціальних наук та інших суміжних дисциплін. Вони також повинні пропонувати передові освітні та навчальні програми в галузі науки про дані, штучного інтелекту, кібербезпеки та інших сферах, що відповідають потребам цифрового ринку праці. До того ж, університети можуть відігравати каталітичну роль, заохочуючи підприємництво та інновації у своїх студентських спільнотах, пропонуючи програми підтримки стартапів та сприяючи партнерству між студентами, дослідниками та компаніями приватного сектору.

Висновки

Отже, за останні кілька десятиліть цифрова економіка стрімко зростає, фундаментально змінивши спосіб життя, роботи та взаємодії. Дивлячись у майбутнє, стає очевидним, що ця технологічна революція продовжуватиме формувати наш світ у довготривалій і фундаментальній формі, відкриваючи нові можливості, але й ставлячи нові виклики, на які потрібно реагувати з обережністю і далекоглядністю.

Вплив цифрових інновацій на ефективність виробництва та конкурентоспроможність економіки не підлягає запереченню. Ці технології дозволяють компаніям оптимізувати свою діяльність, підвищити продуктивність та ефективніше реагувати на вимоги глобального ринку. У міру того як світ продовжує рухатися в цифрову епоху, для бізнесу дуже важливо залишатися в центрі інновацій і повністю використовувати потенціал цифрових технологій, щоб залишатися конкурентоспроможним у постійно мінливому ринковому середовищі.

Таким чином, роль уряду та регуляторних органів у сприянні цифровій трансформації є багатосторонньою і важливою для забезпечення того, щоб цей процес пішов на користь усім членам суспільства. Застосовуючи збалансований підхід, який сприяє інноваціям, інклюзивності та захисту прав громадян, органи влади відіграють важливу роль каталізатора у створенні успішного та справедливого цифрового майбутнього.

Отже, створення сприятливого середовища для розвитку цифрових інновацій є складним завданням, яке вимагає цілісного та скоординованого підходу. Поєднуючи правові, фінансові та організаційні заходи, уряди, бізнес і суспільство в цілому можуть працювати разом, щоб стимулювати інновації, сприяти економічному зростанню та підвищувати якість життя громадян у цифрову епоху.

Інституціоналізація цифрових інновацій – це складний процес, який вимагає відданості та співпраці багатьох суб'єктів, включаючи уряди, бізнес та наукові установи. Застосовуючи цілісний і узгоджений підхід, вони можуть працювати разом, щоб створити середовище, сприятливе для безперервних інновацій у цифровій сфері, стимулювати економічне зростання і підвищити якість життя громадян у цифрову епоху.

Список використаних джерел

1. Воронкова В. Г., Нікітенко В. О., Васильчук Г. М. Agile-філософія як чинник форсайту цифрової економіки. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 3 (03). С. 109–117. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.3-19> (дата звернення: 03.02.2024).
2. Пригодюк О. М. Національні економічні інтереси поширення цифрових технологій в менеджменті. *Економічний простір*. 2023. № 187. С. 69–72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-11> (дата звернення: 03.02.2024).
3. Олешко А. А. Ключові імперативи державного управління цифровим розвитком. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2019. № 3 (67). С. 87–91. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-3401-2019-3-16> (дата звернення: 03.02.2024).
4. Краус К. М., Краус Н. М., Марченко О. В. Цифрові градієнти як ключові атрибути становлення освіти 5.0 та Індустрії Х.0. *Економічний простір*. 2021. № 165. С. 13–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/165-2> (дата звернення: 03.02.2024).
5. Уманців Ю., Бабкова Є. Цифровізація економіки у контексті глобальних тенденцій суспільного розвитку. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2021. № 2 (27). С. 102–113. DOI: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.2\(27\).102-113](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.2(27).102-113) (дата звернення: 03.02.2024).
6. Олійник І. В. Підвищення стійкості організаційного розвитку вітчизняних підприємств в умовах цифровізації економіки. *Таврійський науковий вісник. Серія:*

- Економіка*. 2022. № 14. С. 37–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.5> (дата звернення: 03.02.2024).
7. Кравчук Н. О., Римар О. Г., Бортнік Н. В. Цифрова економіка як один з напрямів розвитку повоєнної економіки України. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2022. № 3 (52). С. 155–169. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.3\(52\).275799](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.3(52).275799) (дата звернення: 03.02.2024).
 8. Островський І. А. Інституціоналізація інноваційних процесів в Україні: міжнародні порівняння і регіональний контекст. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 11. С. 16–19. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.11.16> (дата звернення: 03.02.2024).
 9. Панькова О., Касперович О. Залучення ресурсів громадянського суспільства до подолання загроз коронакризи в умовах цифрових трансформацій. *Журнал європейської економіки*. 2021. Т. 20. № 3 (78). С. 514–547. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1552> (дата звернення: 03.02.2024).
 10. Єфремова Н. О., Ломовських Л. О. Управління сучасними трендами розвитку глобальної економіки. *Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету*. 2023. № 84 (5). С. 107–113. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.05.107 (дата звернення: 03.02.2024).
 11. Затишняк В. В. Інституціоналізація та регулювання національної економіки в контексті інвестиційної та промислової політик. *Економічний вісник Донбасу. Макроекономіка, економічна теорія та історія*. 2022. № 3 (69). С. 4–14. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3\(69\)-4-14](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3(69)-4-14) (дата звернення: 03.02.2024).
 12. Краус К. М., Краус Н. М., Манжура О. В. Цифрові вектори трансформації “інфраструктурного полотна” країни: соціально-економічні користі та загрози. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2022. № 2 (10). С. 48–58. DOI: <https://doi.org/10.32750/2022-0204> (дата звернення: 03.02.2024).
 13. Островський І. А. Інституціональні аспекти інноваційного розвитку України: міжнародні порівняння і регіональні особливості. *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*. 2019. № 2. С. 29–34. DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2019-2-148-29-34> (дата звернення: 03.02.2024).
 14. Мартиняк І., Бакушевич І. Міжнародний досвід інтернаціоналізації бізнесу в умовах економіки знань. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. № 2 (25). С. 564–574. DOI: <https://doi.org/10.33108/sepd2022.02.564> (дата звернення: 03.02.2024).
 15. Самойлович А. Організаційно-економічне забезпечення надання цифрових послуг: європейський досвід. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 4 (32). С. 79–86. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-79-86](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-79-86) (дата звернення: 03.02.2024).
 16. Савенко Д. О. Цифровізація в системі факторів нарощування потенціалу розбудови інституційного забезпечення фінансового ринку. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2023. № 1. С. 155–182. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1.2023.155-182> (дата звернення: 03.02.2024).
 17. Гулей А. І., Діденко Л. В., Ясентюк А. С. Розвиток фінансового ринку України під впливом фінансових технологій. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2022. № 1. С. 7–34. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1.2022.7-34> (дата звернення: 03.02.2024).